

TEMAT NR 9: ROCZNE ROZLICZENIE PODATKU DOCHODOWEGO

1. PRZYPOMNIENIE DEFINICJI PODATKU.

Podatek, który zalicza się do najstarszych kategorii finansowych, spełnia różne funkcje. Jest on z jednej strony dochodem państwa, a z drugiej wydatkiem podatnika. Klasyczna definicja podatku mówi, iż jest to pieniężne, przymusowe, powszechne, nieodpłatne i bezzwrotne świadczenie na rzecz państwa lub innych związków publicznoprawnych, pobierany na podstawie odpowiednich przepisów prawa. Podatek jest w swej naturze złożony, posiada istotę nie tylko finansową i ekonomiczną, ale również prawną, polityczną i społeczną. Finansowe znaczenie polega na tym, że państwo przez podatki przejmując dochody i zaspokaja popyt na pieniądź. Ekonomiczne zaś dotyczy zmiany sytuacji majątkowej podatników, a to następnie wiąże się z ich zachowaniem na rynku, podejmowaniem decyzji gospodarczych itp.

Konstrukcja podatku opiera się na technice podatkowej. Jej elementami składowymi są przedmiot opodatkowania, podmiot opodatkowania, podstawa opodatkowania, stawka podatkowa oraz różne rodzaje zwolnień i ulg podatkowych.

2. PRZEDMIOT, PODMIOT I PODSTAWA OPODATKOWANIA.

Przedmiot opodatkowania pomaga w udzieleniu odpowiedzi na pytanie od czego podatnik płaci podatek. [Ustawa](#) podatkowa w zasadzie nie posługuje się terminem przedmiotu opodatkowania. Jest to jednak zjawisko, stan prawny lub faktyczny, który gdy zaistnieje wywołuje powstanie obowiązku podatkowego. Generalnie przedmiotem podatku są czynności polegające na:

- [sprzedaży towarów](#),
- świadczeniu usług,
- eksporcie i imporcie.

Podstawowe kategorie finansowo-prawne, będące przedmiotem opodatkowania to:

- [obróć](#) - jest to kwota należna z tytułu wykonywania przez podatnika czynności, które podlegają opodatkowaniu lub wartość usług i towarów, jeżeli czynności te są wykonywane bez pobierania należności,
- [dochód](#) - przychód pomniejszony o koszty jego uzyskania,
- majątek - prawa i rzeczy, które są własnością lub w samoistnym posiadaniu podatnika,

- [wydatek](#) - zobowiązanie do dokonania określonego wydatku przez podatnika.

Ważne jest również, że dane czynności podlegają opodatkowaniu niezależnie czy zostały wykonane z zachowaniem form określonych w przepisach prawa. Nawet niespełnienie pewnych warunków (np. brak koncesji) nie jest przeszkodą do opodatkowania czynności.

Podmiot podatku wskazuje kto na podstawie ustawy podatkowej zobowiązany jest do zapłacenia podatku. Ustawodawca określa podatnika stosując terminy: [osoba fizyczna](#), [osoba prawna](#), jednostka organizacyjna nie posiadająca osobowości prawnej, spółki prawa cywilnego. Rozpatrując termin podmiotu podatkowego możemy wyróżnić zarówno podmiot czynny, którym jest państwo oraz bierny - podatnika. W przypadku podmiotu biernego stosuje się dwa kryteria: ustawowe i ekonomiczne.

Według kryterium ustawowego wyróżniamy podmioty prawa podatkowego:

- [podatnik](#) - odpowiada całym majątkiem za zobowiązania podatkowe,
- [płatnik](#) - zobowiązany jest do obliczania podatku, pobierania obliczonej kwoty i wpłacania jej do odpowiedniego organu podatkowego w określonym terminie,
- inkasent - ponosi osobistą odpowiedzialność za podatki, które pobrał, a nie wpłacił w terminie,
- następcy prawni podatników, płatników i inkasentów,
- osoby trzecie, które odpowiadają za zaległości podatkowe płatników, podatników i inkasentów.

Według kryterium ekonomicznego wyróżniamy:

- podmioty obciążone podatkiem (podatnik w formalnym sensie),
- podmioty ponoszące ciężar podatku materialnego (podatnik w materialnym sensie).

Podstawę opodatkowania możemy omawiać pod względem dwóch aspektów. Pierwszy- konstrukcyjny, wg którego jest to skonkretyzowany pod względem ilościowym lub wartościowym przedmiot podatku. Wielkość podstawy opodatkowania kreuje sytuacja faktyczna lub prawna, zaistnienie której wywołuje obowiązek podatkowy. W drugim aspekcie- normatywnym, podstawa opodatkowania jest zespołem norm prawnych, oznaczeniem wielkości podstawy opodatkowania w danym podatku lub ustalona jednostkowo i konkretnie podstawa wymiaru podatku. Podstawa opodatkowania jest samoistnym i samodzielnym elementem podatku jedynie w znaczeniu konstrukcyjnym, w normatywnym zaś jest jedynie prawną konsekwencją przedmiotu opodatkowania. Na ogół podstawa opodatkowania jest wyrażona w wartościowy sposób (w pieniądzu), jako kwota dochodu czy obrotu. W podatkach lokalnych wyrażona jest w sposób ilościowych, gdyż tam stosowane są stawki kwotowe.

3. SPOSÓB OBLICZANIA PODATKÓW.

Wysokość podatku jest obliczana według **skali podatkowej** obowiązującej w danym roku, którą są opodatkowane dochody:

- z pozarolniczej działalności gospodarczej lub działów specjalnych produkcji rolnej (dotyczy podatników, którzy wybrali tzw. liniową opcję podatkową),
- uzyskane z odpłatnego zbycia papierów wartościowych lub pochodnych instrumentów finansowych lub pochodnych instrumentów finansowych, czyli od dochodów kapitałowych (tzw. podatek Belki),
- uzyskane z odpłatnego zbycia nieruchomości i praw majątkowych nabytych (wybudowanych) po 31 grudnia 2008 r.

a) Skala podatkowa i kwota zmniejszająca podatek w 2019 roku

Do końca września 2019 roku w skali podatkowej obowiązywały stawki - 18% oraz 32% (przy przekroczeniu drugiego progu podatkowego). Natomiast od 1 października 2019 roku zostały wprowadzone przepisy wprowadzające stawkę obniżoną stawkę 17% zamiast 18%. Przy czym stawka ta w przypadku rozliczeń przedsiębiorców stosowana jest dopiero od 2020 roku. W związku z czym w 2019 roku zaliczki od stycznia do sierpnia 2019 roku (odpowiednio I-II kwartał) liczone były w stawce 18%. Natomiast zaliczki liczone już za wrzesień - grudzień (odpowiednio III-IV kwartał) liczone są według przejściowej stawki 17,75%. Ponadto stawka 17,75% również dotyczyć będzie rozliczenia całego 2019 roku w zeznaniu rocznym.

b) Skala podatkowa w 2020 roku

Ze względu na zmniejszoną stawkę podatku dochodowego, w 2020 roku obowiązuje stawka 17% dla dochodów nie przekraczających wartość 85.528 zł oraz stawka 32% dla dochodów ponad ten próg. Obniżona stawka obowiązuje cały rok, dlatego też nie ma tu zastosowania stawka 17,75% obowiązująca w 2019 roku.

4. KWOTA WOLNA OD PODATKU.

Kwota wolna od podatku, a ściślej **kwota dochodu wolnego od podatku** – kwota dochodu niepowodującego obowiązku zapłaty podatku dochodowego. Kwota wolna od podatku to jeden z elementów systemu podatkowego.

Kwota wolna od podatku w Polsce wynosi od 2018 r.:

- Podatku nie płacą osoby zarabiające mniej niż 8000 zł rocznie
- Dochody w przedziale 8000 zł do 13000 zł - kwota degresywna od 8001 zł do 3091 zł
- Dochody od 13000 zł do 85528 zł rocznie - 3091 zł wolne od podatku
- Dochody od 85528 zł do 127000 zł - kwota degresywna od 3091 zł do 0 zł

Dochód poniżej progu kwoty wolnej od podatku nie zwalnia w [Polsce](#) z obowiązku złożenia zeznania rocznego [PIT](#) przez [podatnika](#).

5. ULGI PODATKOWE.

Generalnie ulgi podatkowe można podzielić na:

- uwzględniające poniesione przez podatnika koszty związane z uzyskaniem przychodu (np. ulgi z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne);
- stanowiące zwrot kosztów związanych z egzystencją podatnika (np. [ulgi z tytułu rehabilitacji podatnika będącego osobą niepełnosprawną](#) i ulgi związane z zaspokajaniem potrzeb mieszkaniowych);
- ulgi o charakterze rodzinnym, takie np. jak związane z rehabilitacją niepełnosprawnych członków rodziny, [ulga z tytułu wychowywania dzieci](#);
- ulgi o charakterze stymulacyjnym (np. [darowizny na cele społecznie użyteczne](#), [ulga inwestycyjna](#), ulgi dla małych firm, ulgi dla nowo powstałych firm);
- ulgi mające charakter zabiegu technicznego (np. zwrot nienależnie pobranych rent, przez co zapobiega się opodatkowaniu nieistniejącego dochodu).

W polskim prawie podatkowym przewidziane są ulgi podatkowe przy [podatku dochodowym od osób fizycznych](#). Ulga podatkowa może polegać w takim przypadku na:

- odliczeniu od uzyskanego dochodu (np. składki na ubezpieczenie społeczne);
- odliczeniu od podatku (np. składki na ubezpieczenie zdrowotne);
- zastosowaniu niższych stawek podatkowych.

6. WSPÓLNE OPODATKOWANIE.

Wspólne opodatkowanie to rodzaj ulgi podatkowej. Przysługuje ona **małżonkom** oraz **osobom samotnie wychowującym dzieci** (kiedy jedno z rodziców lub opiekun prawny jest panną, kawalerem, wdową, wdowcem, rozwódką, rozwodnikiem lub osobą będącą w separacji). Dotyczy ono dzieci:

- do ukończenia 18 roku życia,
- na które pobierany jest zasiłek pielęgnacyjny, bez względu na wiek,
- uczące się w szkołach (do 25 roku życia),
- których dochody z tytułu renty rodzinnej (lub inne) nie przekroczyły określonej dla danego roku kwoty.

Wspólne opodatkowanie dotyczy małżonków:

- mieszkających na terytorium Polski lub przebywających w Polsce ponad 183 dni w roku podstawowym,
- pomiędzy którymi istnieje wspólnota majątkowa,
- pozostających pełny rok podatkowy w związku małżeńskim,
- którzy nie uzyskali dochodów opodatkowanych w formie ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych,
- wyrażających chęć wspólnego opodatkowania.

7. RODZAJE FORMULARZY PODATKOWYCH.

Do rocznego rozliczenia podatku dochodowego służą dwa podstawowe formularze: **PIT-36 i PIT-37** oraz załączniki do nich: **PIT/O** oraz **PIT/D**. Najpopularniejszy jest PIT-37, składany przez ok. 82% podatników. Może się jednak zdarzyć, że podatnik w danym roku uzyskiwał przychody z kilku źródeł (różnego rodzaju), opodatkowanych według odmiennych zasad. Może to skutkować koniecznością złożenia więcej niż jednego zeznania.

8. ROZLICZENIE PODATKU PRZEZ PRACODAWCĘ.

Roczne rozliczenie podatku dochodowego pracownika przez pracodawcę następuje wtedy, gdy pracownik do 10 stycznia kolejnego roku złożył pisemne oświadczenie (formularz PIT-12), że chce być rozliczany przez zakład pracy. Pracodawca nie może rozliczyć pracownika, jeśli uzyskał on przychody z wielu źródeł, korzysta z ulg, odliczeń oraz wspólnego opodatkowania. Należy przy tym pamiętać, że niezłożenie oświadczenia u pracodawcy oznacza, że musimy złożyć roczne zeznanie sami, przygotowując je na podstawie przekazanego nam przez pracodawcę formularza PIT-11 (o dochodach w roku podatkowym).

9. ZEZNANIE PODATKOWE.

Zeznanie podatkowe o wysokości dochodu osiągniętego w roku poprzednim należy złożyć do **30 kwietnia** roku następnego (w przypadku ryczałtu – do końca stycznia). Urząd skarbowy może wezwać podatnika do stawienia się w celu wyjaśnienia wszelkich wątpliwości, a ponadto przez pięć lat ma prawo skontrolować prawidłowość deklaracji, w tym odpisów podatkowych z tytułu ulg (przez taki okres czasu należy więc przechowywać odpowiednie dokumenty).

MATERIAŁY I POMOCE EDUKACYJNE DO TEMATU – ROCZNE ROZLICZENIE PODATKU DOCHODOWEGO

Krok w przedsiębiorczość, Podręcznik do podstaw przedsiębiorczości dla szkół ponadgimnazjalnych, Zbigniew Makieła, Tomasz Rachwał, Nowa Era, Warszawa 2014

Portale i strony internetowe - www.podrecznik.edugate.pl, epodreczniki.pl, pl.wikipedia.org, www.podatki.gov.pl, money.pl, www.gov.pl, ksiegowosc.infor.pl, www.pit.pl, www.e-pity.pl, www.e-deklaracje.gov.pl, mfiles.pl, filmy o podatkach na YouTube.

POLECENIA DO WYKONANIA

Proszę przeczytać powyższe streszczenie, ewentualnie temat z podręcznika „Roczne rozliczenie podatku dochodowego”, podręcznik, str. 106 – 109 lub skorzystać ze źródeł internetowych, a następnie odpowiedzieć na pytania i wysłać odpowiedzi do 28 kwietnia 2020 r. na e-maila: rsegda1@o2.pl:

- 1. Wymień przedmioty i podmioty opodatkowania.**
- 2. Scharakteryzuj podział ulg podatkowych.**
- 3. Wymień osoby, które mają prawo do wspólnego opodatkowania.**

W razie problemów proszę pisać do mnie na wyżej podanego e-maila.